

ÅLAND

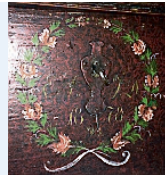
www.alandstidningen.ax • Tipsa dygnet runt! Telefon 15000 • E-post 15000@alandstidningen.ax • SMS 0457 00 15000 • Nr 22 • Pris: 2,20 euro

FAMILJ Minnena av flygolyckan 1963 har följt Roy genom livet **sidorna 10-11**

KULTUR Målar-Gabriels blomsterprakt **sidorna 22-23**

REPORTAGE Isabelle, Alma och Julia deltog på Nordiskt barnforum **sidorna 12-13**

Efter 20 miljoner euro i förlust 2015-2019

Nya vd:n på Fifax tror på vinst 2021

» **Nyheter** Är vändningen äntligen nära för problemtyngda Fifax Ab? Den landbaserade fiskodlingen i Storby, Eckerö, som i tolv nyemissioner har tagit in mer än 30 miljoner euro i nytt kapital sedan 2015, har under de fyra senaste åren radat upp förluster på mer än 20 miljoner euro.

Men nu säger Samppa Ruohutula, den tidigare Nokia-direktören som tog över vd-stolen i november, att ljusare tider väntar.

Samppa Ruohutula.

– Biomassan är nu dubbelt större än i våras, och snart inviger vi äntligen fas tre. Vid årsskiftet ska vi vara uppe i en produktionstakt om 3.000 ton per år.

Han väntar sig därpå miljonvinster och en EBITDA-marginal om 25-30 procent under 2021.

I en längre intervju berättar han om jättetvisten med den danska leverantören, och avslöjar var ålänningar vanligtvis kan köpa Fifax laxar. **sidorna 4-5**

”Barnen håller världsklass”

» **Nyheter** Övernäs skola presterade mycket bra i den senaste Pisa-undersökningen. Det visar de skolvisa resultaten som nu har offentliggjorts.

– Barnen håller världsklass, säger stadens bildningsdirektör Kjell Nilsson.

Övernäs skola har uppnått toppresultat tre Pisa-undersökningar i rad. **sidan 9**

Mer kreativitet i nya läroplanen

» **Nyheter** Den nya läroplanen för åländska grundskolor har nu gått ut på remiss. I den påpekas bland annat att likvärdigheten mellan grundskolorna på Åland behöver stärkas.

– Som det är i dag, är skolorna inte likvärdiga. Mycket görs bra, men på ganska olika sätt, säger landskapsregeringens specialsakkunniga Katarina Halme-Wiklund. **sidan 8**

Nytt samarbete kan skapa nya arbetstillfällen på Posten **sidan 7**

Nya utmaningar för prisade Isac

» **Sport** Han utsågs som Årets idrottsman i lördags och blev 54:e man i skidklassikern Marcialonga i söndags.

Isac Holmström stakar vidare mot nya utmaningar redan inkommande helg.

– Det känns rätt bra, säger han. **sidan 18**

Bilbrand på Backebergers sportfält

» **Nyheter** En bil brann under måndagsmorgonen mitt på Backebergers sportfält i norra Mariehamn. Polisen utgår ifrån att bilbranden inte startat av sig själv men har ännu ingen misstänkt i ärendet. Händelsen rubriceras som skadegörelse. **sidan 6**

Bilen, en Volvo XC60, totalförstördes i branden.

Foto: Robert Jansson

Fifax nya vd Samppa Ruohutula

”Problemen har givit

Snart odlas laxöring i samtliga 36 bassänger i Fifax 15.000 kvadratmeter stora anläggning i Storby, Eckerö.

Efter en utdragen leverantörstvist ligger Fifax Ab mer än tre år bakom den ursprungliga tidsplanen.

Sedan 2016 har bolaget radat upp förluster på mer än 20 miljoner euro, men nu säger nya vd:n Samppa Ruohutula att vändningen och svarta siffror ligger runt knuten.

– Problemen har givit oss en bättre teknik, och marknadsläget är mer gynnsamt än någonsin förr.

Att skaffa sig en bild av Fifax Ab, den landbaserade fiskodlingen i Eckerö som i fem års tid har sagt sig vara på väg att revolutionera branschen, är ingen lätt uppgift för utomstående.

Viss produktion och slakt av laxöring har pågått i Storby i mer än fyra år. Men få ålänningar vet sig ha smakat produkten, och desto fler förknippar företaget med svarta rubriker:

Anmärkningar från ÅMHM, tvister med grannar och byggbolag, och en planerad försäljning till Kina som aldrig blev av.

Därtill eskalerande förluster, ständiga nyemissioner, och ett krympande åländskt ägande.

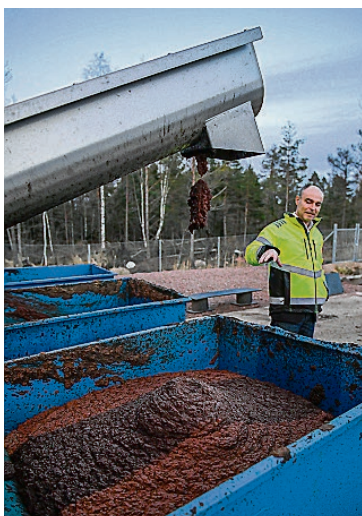
– Det här är ett start up-bolag. Det är klart att det har funnits många utmaningar, och att ekonomin inte är den bästa, säger Samppa Ruohutula, vd sedan två månader tillbaka, när Ålandstidningen ringer och bokar ett reportage i fabriken.

Ny vd sedan november

Samppa Ruohutula tar emot på tisdagseftermiddagen. Han är utbildad diplomingenjör och tidigare Nokia-direktör i Paris och Peking.

– Jag var med både när det gick bra och när det gick mindre bra. 2012 flyttade jag hem till Finland, och sedan dess har jag haft förmånen att arbeta med många mindre företag.

Som associate partner vid Fi-

Det näringsrika slammet från anläggningen har potential som biogödsel.

”Helmet Capital representerar en samling investerare, däribland flera ålänningar. Men det stämmer att det åländska ägandet i dag ligger kring 15 procent.”

fax huvudägare Helmet Capital blev han för ett år sedan ”ansvarig för det praktiska från Helmet’s sida”.

I maj, när nuvarande styrelseordföranden **Rolf Karlsson** ökade sitt ägande i bolaget, började han besöka fabriken varannan vecka. I november ersatte han **Kimmo Jalo** som vd.

– Övergången var smidig. Kimmo Jalo fokuserar nu på vår långtidsteknologi.

15 procent åländskt ägande

Fifax aktieägarförteckning från den senaste ordinarie bolagsstämman, den 24 april 2019, listar 123 ägare till de då knappt 15,3 miljoner utställda aktierna.

Något förenklat ägde åländska aktörer, främst genom Ömsens drygt 1,5 miljoner aktier, då cirka 15 procent av bolaget.

Resterande 85 procent ägdes av personer och bolag med kopplingar till Helmet Capital, som i förteckningen står som ägare till 850.000 aktier.

– Helmet Capital representerar en samling investerare, däribland flera ålänningar. Men det stämmer att det åländska ägandet i dag ligger kring 15 procent, säger Samppa Ruohutula.

Före tiden för Fifax hittills tolv nyemissioner, genom vilka bolaget sedan 2015 har tagit in mer än 30 miljoner euro i nytt kapital, ägde åländska intressenter drygt hälften av aktiestocken.

Varför har så få åländska ägare deltagit i nyemissionerna?

– Vissa har kanske inte haft möjlighet, och andra kan ha gjort andra prioriteringar. Alla investerare har fattat individuella beslut.

Hur påverkar den nya ägarstrukturen Fifax?

– Inte alls. Fifax är ett åländskt bolag.

Fungerade inte som tänkt

Den 15.000 kvadratmeter stora anläggningens 36 stycken, vardera drygt 500 kubikmeter stora, bassänger är dimensionerade för en årlig produktion om cirka 3.000 ton laxöring.

Vid byggstarten 2014, och under byggtiden 2015, var Fifax ambition att samtliga tre faser, med vardera tolv bassänger, skulle ha tagits i bruk under 2016.

Facit fem år senare är att fas ett togs i bruk hösten 2015, och fas två sent under 2016. De tolv bassängerna i fas tre har ännu inte fyllts med vatten.

Den månatliga produktionen ligger, efter en fördubbling under det senaste halvåret, på en knapp fjärdedel av målet om 250 ton.

Omsättningen, som med en

försäljning av 3.000 ton borde ligga kring 15 miljoner euro årligen, var under 2017 och 2018 totalt 1,1 miljoner euro.

Vad beror förseningarna på?

– Den största anledningen är att det tekniska system som Fifax 2014 beställde från AKVA Group Danmark A/S aldrig fungerade som tänkt. Fisken växte inte som planerat, och allt sedan dess har vi varit tvungna att arbeta fram en egen lösning.

I Fifax senaste bokslut heter det att AKVA:s ”allvarliga brister gällande både planering och teknik” har krävt ”tilläggsinvesteringar till ett totalvärde av 7 miljoner euro”.

Kommer Fifax få tillbaka de 7 miljonerna?

– Den danska säljaren, som är ett dotterbolag till ett mycket

stort norskt bolag, är i dag dessvärre betydligt mindre än när avtalet skrevs 2014. Vi funderar på vad vi ska göra.

”Bättre efter alla problem”

Samppa Ruohutula understryker att de senaste årens framarbete av den egna lösningen har förutsatt en myckenhet experimenterande.

– Det har tagit tid att optimera den komplexa och känsliga helheten. Man måste gå fram försiktigt när man arbetar med en levande biomassa.

Exakt vad Fifax har gjort är affärshemligheter, men enligt Samppa Ruohutula är den nuvarande tekniken överlägsen den som beställdes 2014.

– Kväve- och fosforutsläppen är mindre än en tiondel av vad

oss en bättre teknik”

Vd Samppa Ruohtula ser positivt på framtiden efter de senaste årens miljön-förluster. ”Problemen har givit oss en bättre teknik, och marknadsläget är mer gynnsamt än någonsin förr”, säger han.

utsläppen skulle ha varit med den teknik vi beställde 2014.

Till vilken kostnad?

– Med ett eget kapital om 35 miljoner euro, fastighetsägaren F-fasts investeringar om 10 miljoner euro, och banklån och EU-bidrag om totalt 15 miljoner euro är vi nu uppe i 60 miljoner euro.

– Offerter på anläggningar av vår storlek ligger på 40–60 miljoner euro, så kostnaden är inte så farlig.

1.500 ton i år

Sedan den tekniska lösningen klaffade i fjol har Fifax ökat biomassan i de 24 aktiva bassängerna från 250 ton i våras till 500 ton i dag.

Om någon vecka fylls resterande tolv bassänger, och Samppa Ruohtula säger att biomassan vid

utgången av året ska vara maximala 900 ton.

– Den här månaden slaktar vi knappt 60 ton, och om ett halvår ska vi slakta 120 ton per månad. Vi borde kunna slakta 1.500 ton i år, och ha en produktionstakt motsvarande 3.000 ton vid årsskiftet 2020–2021.

– Det är nu vi börjar producera fisk i industriell skala.

Han säger att rörelseresultatet före räntor, skatt och avskrivningar under 2021, när anläggningen alltså ska gå för full effekt för första gången, bör motsvara drygt 25 procent av omsättningen.

Förlusterna 2015–2018 summerar till drygt 14 miljoner euro. Den ännu inte offentliggjorda förlusten under fjolåret var, på grund av en högre investerings-

takt, ”större” än förlustresultat om 6,1 miljoner euro 2018.

Hur mycket har förseningarna skadat Fifax möjligheter att ta plats på marknaden?

– Jag kan inte säga att förseningarna har hjälpt oss, men jag tror inte heller att de har skadat våra möjligheter. Medvetenheten om och efterfrågan på hållbart odlad fisk är betydligt högre i dag än den var 2016.

Till vilket pris säljs fisken?

– Priset varierar med marknaden. Våra konkurrensfördelar är den fina smaken och den fasta konsistensen, den hållbara odlingsprocessen, samt att vi kan leverera färsk fisk kontinuerligt.

Var kan ålänningar köpa Fifax produkter?

– Det varierar. Alla försäljare skriver inte ut var fisken kommer i

från, men jag vet att Fiskkojan, Mattssons i Godby och ett hotell i staden har sålt och serverat vår fisk nyligen.

Stor skala

Samppa Ruohtula guidar i anläggningens fas ett och fas två, där biomassan växer med 1 procent per dag.

– Med omkring tre månaders mellanrum sorteras fisken, som växer olika snabbt, enligt storlek. Det optimerar tillväxten, och efter i genomsnitt 14 månader har fisken nått slaktvikten om 2,5 kilo.

Vattnet passerar genom de två aktiva reningsverken varje timme. När det tredje reningsverket tas i bruk kommer kapaciteten motsvara vad en stad med 50.000 invånare kräver.

Även de i berget nedsprängda, ännu tomma bassängerna i fas tre ger en känsla för de mycket stora proportionerna.

Poängen i anläggningens nordvästra hörn, där en halv kubikmeter slam droppar ned i en container varje timme, är förstås att mängderna inte hamnar i havet.

– Avföringen och det foder som inte äts hamnar på rätt plats. Just nu förs slammet till Ålandskomposten, men framöver kommer det sannolikt att säljas som biogödsel, säger Samppa Ruohtula.

Text
Robert Vickström
robert.vickstrom@alandstidningen.ax
tel: 26 642

Foto
Robert Jansson
robert.jansson@alandstidningen.ax
tel: 26 650